

DE MENSHEID

JOSSE DE PAUW
ARNON GRUNBERG

KRIS DEFOORT
CLARON MCFADDEN
MARK SCHAEVERS

LOD
musiektheater

DE MENSHEID

Genoeg! Genoeg! Hou op mij toe te juichen. Ik wil geen applaus. Geld wil ik ook niet. Ik doe dit pro deo. Ik doe dit omdat de mensheid een prachtig ras is, een intelligent ras - het neusje van de zalm. Wij zijn denkers, grote denkers. Schoonmakers zijn wij ook, als het moet. Wij hebben het geld uitgevonden, de magnetron, de broederlijkheid, de koekoeksklok, de wollen trui, de gelijkheid. Ook het Rode Kruis is een uitvinding van mijn cliënt, en de humor.

(fragment uit De Mensheid Zij Geprezen)

DE MENSHEID CREDITS

CONCEPT & REGIE Josse De Pauw

MUZIEK Henry Purcell, Claron McFadden, Kris Defoort

TEKST gebaseerd op De Mensheid Zij Geprezen – Arnon Grunberg

TEKSTBEWERKING Mark Schaevers

SPEL Josse De Pauw, Arnon Grunberg

ZANG (IMPROVISATIE) Claron McFadden

PIANO (IMPROVISATIE) Kris Defoort

LICHT & DECOR Eric Soyer

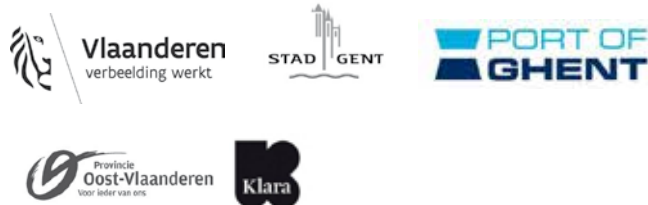
KOSTUUMS Greta Goiris

TECHNIEK Brecht Beuselinck, Jannes Dierynck

PRODUCTIELEIDING Kristel Deweerdt

PRODUCTIE LOD *muziektheater* & KVS

COPRODUCTIE Le Manège Maubeuge, La Rose des Vents Villeneuve d'Ascq,
Théâtre de Namur

DE MENSHEID 'LACHEN BIEDT SOELAAS VOOR HET STERVEN AAN DE ERNST'

Geen beest is zo belasterd als de mens. God heeft er ook van langs gekregen, maar dat valt in het niet bij wat de mens te verduren heeft gehad.

Arnon Grunberg bracht *De Mensheid zij geprezen* in 2001 uit. Hij was toen 30. 'Ongelooflijk', zegt Josse De Pauw. 'Zo jong en zo'n inzicht. Ik bewonder Arnon om zijn wijde, heldere blik, maar ook om zijn ongrijpbaarheid. Hij ontmaskert alle menselijke illusies en zegt tegelijk dat hij de mens oprecht graag ziet. Met alles erop en eraan. En ik geloof hem nog ook.'

'En jij?'

'Ik heb een veel grotere hang naar appreciatie, denk ik, ik wil graag gezien worden. Ik zie de mens graag, maar wil iets terugkrijgen.'

De Pauw is klaar voor *De Mensheid*, na *De Helden* het tweede luik van zijn trilogie over macht en onmacht, zin en onzin.

Het raamwerk is duidelijk. Een schrijver (Arnon Grunberg) acht de tijd gekomen om de verdediging van de mensheid op zich te nemen. Hij wil zijn soort – te lang, te vaak vernederd – vrijpleiten van alle schuld en neemt een acteur (Josse De Pauw) in de arm om voor het hof zijn verdedigingsrede uit te spreken. Die vraagt een zangeres (Claron McFadden) en een pianist (Kris Defoort) om ruggensteun. Dat voelt veiliger.

'Het eerste deel is een muzikale monoloog', zegt De Pauw. 'Ik breng Arnon's pleidooi en word daarbij geholpen door de pianist en de sopraan. We schuiven de hele tijd tussen realiteit en personage. Arnon speelt de schrijver, Claron speelt de zangeres, Kris speelt de pianist, ik speel de acteur. We voeren onszelf op als personages.'

De kern van Grunbergs betoog? De mens is bedonderd.

Sprookjes over een paradijs en een rechtvaardige wereld, de liefde, de vervalsende roes van de hoop, de 'ondeugdelijke uitvinding' van goed en kwaad: geen beest is zo bedrogen als de mens.

Bij dat bedrog, pleit de schrijver, speelden kunstenaars een cruciale rol.

Jaar in jaar uit heeft mijn cliënt moeten lezen over het hoopje stof dat hij is, jaar in jaar uit heeft hij in films en op schilderijen het uitschot van het uitschot gezien, en zichzelf in dat uitschot moeten herkennen. Zijn geloof, zijn hoop en zijn liefde verdwenen in een vuilniszak.

Mijn cliënt is mishandeld. Ten slotte is hij zich gaan gedragen zoals de getuigen hem hebben afgeschilderd.

Het loflied vervelt tot hekeldicht.

DE MENSHEID

‘Het is alles wat een mens niet graag hoort’, zegt De Pauw. ‘Ook al kunnen we niet om de onverbiddelijke waarheid heen, we blijven ervan overtuigd dat er ‘iets’ moet zijn. Een God, een Reden, een Onvermijdelijkheid, een Constructie. Iets waarbinnen het allemaal te begrijpen valt. Zelf zie ik slechts een manier om zin aan het leven te geven: alle menselijke evidenties zo vaak mogelijk counteren. Arnon zou het *milde sabotage* noemen.’

De getuigenbank van *De Mensheid* is aardig gevuld. Stanley Kubrick, Marlène Dumas, Honoré de Balzac, Giacomo Leopardi, Bertold Brecht, Francis Bacon, Elfriede Jelinek.

Azijnpissers, halfbakken intellectuelen, verwarde filosofen en geperverteerde romanschrijvers.

De Pauw: ‘Grunberg verwijt de getuigen dat ze de mens hebben vernederd om zelf geniaal te lijken, om zelf een trapje op de maatschappelijke ladder te klimmen. Het kan niet anders of hij heeft het ook over zichzelf, hij is een uitermate productieve schrijver. Die gelaagdheid had ik nodig om eraan te kunnen beginnen. We vallen de mensheid aan met dit stuk, maar sparen onszelf niet, we zijn mensen. De eerste keer dat ik de tekst bracht, voelde het best ongemakkelijk. Wat Arnon over het huwelijk en de liefde zegt bijvoorbeeld, is bikkelhard. Zelfs ik, een gescheiden mens, begon op den duur te denken: ja maar, er zijn toch ook goede huwelijken?’

‘Je kunt Arnon nooit in een bepaald kader vastprikken. Hij glipt je telkens weer door de vingers. Het is geen schrijver waarbij je gezellig je gelijk kunt halen, het doet altijd een beetje pijn.’

De ondertitel van *De Mensheid zij geprezen* is *Lof der Zotheid 2001*. Grunberg plaatst zich daarmee ongegeneerd in het schuimspoor van Erasmus; langs grillige, soms provocerende gedachtegangen wil hij de lezer om zijn dwaze bestaan laten lachen.

‘Wij mensen zijn valse honden, laffe beesten, maar daar is niets aan te doen’, zegt De Pauw. ‘De oplossing? Blijven spelen, zeker?’

Het geld hebben wij uitgevonden, de wollen trui, de magnetron, de koekoeksklok, het wc-papier, de broederschap, de gelijkheid, uitvindingen waar we trots op mogen zijn. Wij hebben de humor uitgevonden en als de humor ons niet meer aanstaat, vinden wij iets anders uit, want geen taak is ons te groot.

De Pauw lacht als hij het leest.

‘Waar begint de ernst en eindigt de ironie?’

‘Ik denk dat je ze niet kunt scheiden. Humor, in welke vorm dan ook, is altijd een reactie op iets dat ernstig wordt genomen. *Het lachen neem je pas serieus als je bereid bent er voor te sterven*, schrijft Arnon. Ik moet elke keer aan de tekenaars van Charlie Hebdo denken. Lachen biedt soelaas voor het sterven aan de ernst.’

DE MENSHEID

Mark Schaevers selecteerde fragmenten uit *De Mensheid zij geprezen*. Hij componeerde ze tot een tekst voor scène: gebald, zuiver, soepel in de mond.

In het eerste deel streeft De Pauw naar virtuositeit in zang en tekst. Erna volgt een ontrafeling, een afbladdering van het volmaakte. Is de mens nu vrijgepleit of niet?

‘De toeschouwer moet met een hoofd vol vragen de zaal verlaten.’

Je zou de tekst in elke tijd kunnen spelen, denkt De Pauw. ‘Maar vandaag klinkt hij des te interessanter. Het verwijt dat kunstenaars en denkers steeds het slechtste in de mens beklemtonen, met als enige doel er zelf beter van te worden, is populairder dan ooit.’

Kris Defoort (piano) en Claron McFadden (zang) bouwen vanuit improvisatie elke avond aan een nieuwe muzikale sokkel voor de aanklacht.

‘Het stuk begint telkens met *Sweeter than Roses* van Henri Purcell, over wat een kus kan betekenen’, zegt De Pauw. ‘A capella, door Claron; een klassiek geschoolde sopraan met de voeten op de grond, geworteld in de blues en de soul. Van bij de eerste repetitie voelden zij en Kris elkaar zo goed aan dat we hebben beslist om Kris mee op de scène te vragen, wat aanvankelijk niet de bedoeling was. Tekst en muziek zullen telkens anders kruisen. Het mag geen partituur zijn.’

Dan nu, werp u op de grond, en schreeuwt uit volle borst, schreeuwt met alle passie die u nog in u hebt: ‘Baby Jezus, Baby Jezus, Baby Jezus.’ En ik zal antwoorden: ‘Hello stranger.’

- door Lander Deweer

| JOSSE DE PAUW |

Acteur, auteur en regisseur Josse De Pauw (°1952) begon zijn loopbaan in 1976 met Radeis International, een succesvolle theatergroep die tot 1984 voorstellingen speelde in heel Europa en overzee, van Vancouver tot Los Angeles, van Caracas tot Hong Kong. Vanaf 1985 werkt hij als onafhankelijke theatermaker en gaat hij samenwerkingen aan met acteurs, regisseurs, muzikanten, componisten, schrijvers en kunstenaars als Tom Jansen, Dirk Roofthoof, Luk Perceval, Guy Cassiers, Jan Decorte, Jürgen Gosh, Jan Ritsema, Jan Lauwers, Manu Riche, Peter Vermeersch en FES, Claire Chevallier, George van Dam, Jan Kuijken, Eric Thielemans, Rudy Trouvé, Roland Van Campenhout, Collegium Vocale, I Solisti del Vento, Corrie van Binsbergen,

David Van Reybrouck, Mark Schaevers, Jeroen Brouwers, Koenraad Tinel, Gorik Lindemans, Benoît van Innis, David Claerbout, Michaël Borremans, Herman Sorgeloos en anderen. In 1989 speelt hij zijn eerste grote filmrol, sindsdien speelde hij in meer dan vijftig Belgische en buitenlandse films. Zelf regisseerde hij er twee: Vinaya en Übung. Hij werkte met filmmakers als Dominique Deruddere, Marc Didden, Guido Hendrickx, Eric Pauwels, Jos Stelling, Franz Weisz, Orlow Seunke, Marc-Henri Wajnberg en anderen. Naast teksten voor het theater, schrijft hij ook verhalen, observaties, notities, en reisverslagen. De teksten zijn verzameld in twee boeken: Werk en Nog (Uitgeverij Houtekiet). Hij bewerkte Heart of Darkness van Joseph Conrad en Under the Volcano van Malcolm Lowry tot theater voor Guy Cassiers en In Ongenade van J.M. Coetzee voor Luk Perceval. Maar hij is vooral de schrijver, speler en maker van succesvolle theaterstukken als: Weg, Larf, Übung, die Siel van die Mier, Ruhe, Strange News, Liefde/zijn handen, Een Nieuw Requiem, De Versie Claus, Over de bergen, De Gehangenen, Boot & Berg, An Old Monk en HUIS. In 2014 was hij met die laatste twee producties te gast op het Festival d'Avignon. In 2016 ging De Sleutel in première, naar het boek van de Japanse auteur Jun'ichiro Tanizaki. In 2017 gaan de eerste twee delen van zijn trilogie in première, De Helden en De Mensheid.

| ARNON GRUNBERG |

Arnon Grunberg (°1971 Amsterdam,) is een gevierde en vaak bekroonde romanschrijver, woonachtig te New York. In 1994 verscheen zijn debuut *Blauwe maandagen*, gevolgd door onder andere *Figuranten* (1997), *Fantoompijn* (2000) en *De asielzoeker* (2003). Voor *Tirza* (2006) ontving hij zowel de Gouden Uil als de Libris Literatuurprijs. In 2007 en 2009 verschenen respectievelijk het brievenboek *Omdat ik u begeer* en een bundeling van zijn reportages, *Kamermeisjes & soldaten*. In 2010 en 2012 verschenen de romans *Huid en Haar* en *De man zonder ziekte*, die beide zeer goed werden ontvangen. Zijn meest recente roman is *Moedervlekken* (2016).

Grunberg schrijft columns, essays, recensies, korte verhalen en reportages voor veel kranten, weekbladen en literaire tijdschriften zoals *NRC Handelsblad*, *Vrij Nederland*, *Humo* en de *VPRO-Gids*. Daarnaast heeft hij bijdragen geleverd aan diverse Europese en Amerikaanse kranten en tijdschriften, zoals *Die Welt*, *Die Zeit*, *Libération* en *The New York Times*.

Grunberg houdt een weblog bij op www.arnongrunberg.com, schrijft wekelijks als de *Mensendokter* een bijdrage voor *Vrij Nederland* en heeft een dagelijkse column in de *Volkskrant*, *Voetnoot*, die in 2012 in boekvorm werd gebundeld. Zijn werk is vertaald in bijna dertig talen.

Grunbergs boek *De mensheid zij geprezen: lof der zotheid 2001* ligt aan de basis van de LODproductie *De Mensheid*, die in juni 2017 in première gaat. *De Mensheid* maakt deel uit van een nieuwe trilogie van Josse De Pauw. Grunberg zal zelf mee op de scène staan. Deze voorstelling vormt de eerste samenwerking tussen Grunberg en LOD *muziektheater*.

| KRIS DEFOORT |

KRIS DEFOORT (°1959) is een jazzmuzikant en –componist. Hij studeerde blokfluit en oude muziek aan het Conservatorium van Antwerpen en volgde jazzpiano, compositie en vrije improvisatie aan het Conservatorium van Luik.

Tussen 1987 en 1990 woonde Kris Defoort in New York, de bakermat van de jazz. Hij volgde er masterclasses met Fred Hersch, David Berger en Paul Bley, maar was vooral actief als jazzpianist. Hij speelde met de Lionel Hampton Big Band (guest Dizzy Gillespie), Jack de Johnette, Adam Nussbaum, Reggie Workman, Mike Formanek, Barry Altschul, Vince Herring, Judy Niemack, Tito Puente, Lee Konitz, Hannibal Peterson, en vele anderen.

Terug in België zette Kris Defoort zijn muzikale weg verder: als componist, improviserend pianist en groepsleider van het sextet KD's Basement Party, zijn trio KD's Decade, Octurn, Dreamtime en Sound Plaza (met Mark Turner, Jim Black en Nicolas Thys). Er werden verschillende van zijn projecten op cd uitgebracht. Hij werkte ook samen met verschillende performers en gezelschappen uit de hedendaagse jazz scene (Jim Black, Mark Turner, AKA Moon, Vegetable Beauty, Garrett List, Paul Rodgers, Han Benninck...).

Sinds 1998 is Kris Defoort componist in residentie bij LOD *muziektheater*. Hij creëerde er de dansvoorstelling *Passages* (2001) die vertoond werd op verschillende befaamde Europese festivals (Festival d'Avignon, Salzburg, Charleroi Danse...). Eind 2001 componeerde hij de opera *The Woman Who Walked into Doors*, gebaseerd op het gelijknamige boek van Roddy Doyle. Deze opera, geregisseerd door Guy Cassiers, maakte een indrukwekkende tournee doorheen Europa en werd lovend ontvangen.

In 2002 schreef Kris Defoort *Conversations with the Past*. In hetzelfde jaar verscheen Sound Plaza, in samenwerking met saxofonist Mark Turner, bassist Nic Thys en drummer Jim Black. Eind 2003 creëerde hij zijn *Stringquartet n°1* samen met ConVerSations/ConSerVations, een project gebaseerd op renaissancemuziek. Samen met de sopraan Claron McFadden, Dreamtime en het Danelkwartet zocht hij opnieuw naar een synthese tussen klassiek en jazz.

Tijdens het seizoen 2006 - 2007 was hij 'artist in residence' in het Paleis voor Schone Kunsten (BOZAR), waar hij in al zijn facetten werd getoond: als improviserend jazzpianist én als componist. In opdracht van de Koningin Elizabeth wedstrijd 2007 componeerde Kris Defoort het opgelegde werk voor pianosolo: *Dedicatio 6; Treasure of Emotions* (to Keith Garrett). In 2009 ging zijn tweede opera *House of the Sleeping Beauties* (LOD, Toneelhuis, De Munt), geregisseerd door Guy Cassiers, in wereldpremière.

In 2010 maakte hij voor LOD *The Brodsky Concerts*, waarbij hij samen met acteur Dirk Roofthoof op de scene staat. In 2012 ging *An Old Monk* (LOD) in première, het resultaat van een lang uitgestelde samenwerking tussen Kris Defoort en Josse De Pauw. Kris Defoort componeerde de muziek geïnspireerd op het werk van Thelonious Monk. In 2017 werkt Josse De Pauw aan zijn trilogie, waarvan Kris Defoort de muziek voor het deel *De Mensheid* componeert. *De Mensheid* gaat in juni 2017 in première. In 2018 plant Defoort een nieuwe opera in opdracht van LOD en De Munt gebaseerd op *The Time of our Singing* van Richard Powers.

| CLARON MCFADDEN |

Sopraan Claron McFadden (°1961) groeide na haar studies aan de Eastman School of Music in Rochester, New York, uit tot een grote naam in zowel het barok- als het traditioneel en modern repertoire. Ze werkte samen met dirigenten als Sir Andrew Davis, Frans Brüggen en Etienne Siebens. In de opera is McFadden een veelgevraagde soliste. Zo zong zij o.m. de titelrol in *Lulu* bij het operahuis Glyndebourne, de rol van Zerbinetta in De Nationale Opera productie van *Ariadne auf Naxos* en vele Händel-rollen in diverse operahuizen en op festivals, zoals de rol van Semele in de gelijknamige opera op de tiende editie van Operadagen Rotterdam.

Ze werkte mee aan diverse projecten waarin verschillende kunst disciplines samensmolten, zoals *Pitié!* van Alain Platel, David Kweksilber's Big band en aan verschillende producties van Muziektheater Transparant (o.a. *Over de Bergen, Lilith*). In 2007 kreeg ze de Amsterdamprijs voor de Kunsten uitgereikt. McFadden werd in 2002 genomineerd voor een Grammy Award, is bekend voor haar unieke interpretatie van hedendaagse muziek en heeft veel wereldpremières op haar naam staan, van o.a. Michel van der Aa tot Wolfgang Rihm en Joerg Widmann. Haar TEDx talk in 2010 werd uitgekozen om op de prestigieuze TED-website te staan.

| MARK SCHAEVERS |

Mark Schaevers (1956) studeerde Germaanse filologie. Hij werkte als redacteur voor Uitgeverij Kritak, Leuven (1981-1989), als redacteur voor Humo (1989-1996), als chef Standaard der Letteren (1996-2001), als co-hoofdredacteur Humo (2001-2004) en is sinds 2004 redacteur Humo. Hij werkte mee aan verschillende tijdschriften: Heibel, De Nieuwe Maand, Nieuw Wereldtijdschrift. Hij publiceerde bij uitgeverij Atlas, Amsterdam, o.m. Atlas, of de reis rond de wereld (1994), De verdwijning van de schrijver (2000), Oostende, de zomer van 1936 (2001) en Gevallen torens: gesprekken bij aanvang van de eenentwintigste eeuw (2007). Bij De Bezige Bij, Amsterdam, verschenen Hugo Claus: groepsportret (2004), De wolken. Uit de geheime laden van Hugo Claus (2011) en Orgelman. Felix Nuss-baum. Een schildersleven (2014). Met dat laatste boek won hij de Gouden Uil 2015.

In 2008 voerde Josse de Pauw voor Het Toneelhuis zijn theatertekst 'De versie Claus' op. Voor de LOD productie *De Mensheid* (2017), een deel van de trilogie van Josse De Pauw, bewerkte Schaevers het boek van Arnon Grunberg *De Mensheid zij geprezen* tot een theaterversie.

DE MENSHEID OVER...

| KVS |

KVS, Brussels stadstheater, is een ontmoetingsplaats op het kruispunt van vele wegen en werelden. Een podium voor theater, dans en muziek. Met uitdagende klassiekers en grensverleggende nieuwe stemmen. KVS omarmt de stad in haar pluraliteit en wil een intercultureel, intergenerationeel en genderdivers stadstheater zijn dat resoneert tot ver buiten Brussel.

OVER ONS

| LOD muziektheater |

LOD muziektheater is een Gents productiehuis voor opera en muziektheater, een creatieve thuis voor artiesten. LOD engageert zich om trajecten uit te zetten op lange termijn; met componisten zoals Kris Defoort, Daan Janssens, Jan Kuijken, Vasco Mendonça, Dominique Pauwels en Thomas Smetryns, en met regisseurs Josse De Pauw en Inne Goris. Daarnaast staan onze deuren open voor zij die ons artistieke pad kruisen, altijd verrassend maar nooit toevallig; Patrick Corillon, Pieter De Buysser, Denis Marleau, Fabrice Murgia, François Sarhan. Ons huis wil een overkoepelend platform zijn voor al deze kunstenaars, en wil hen de middelen bieden om hun ideeën uit te werken.

Al 25 jaar creëren we producties die vaak toonaangevend bleken voor het hedendaagse landschap van opera en muziektheater. *The Woman who Walked into Doors* en *House of the Sleeping Beauties* (Kris Defoort, Guy Cassiers), *Die Siel van die Mier* en *De Gehangenen* (Josse De Pauw & Jan Kuijken), *Muur* (Inne Goris, Dominique Pauwels), *Ghost Road* (Dominique Pauwels, Fabrice Murgia), *The House Taken Over* (Katie Mitchell, Vasco Mendonça), *An Old Monk* (Josse De Pauw, Kris Defoort), zijn slechts enkele voorstellingen die onze brede visie belichamen. De resultaten die voortvloeien uit deze artistieke samenwerkingen, laten zich niet in hokjes plaatsen en blijven lang nazinderen.

LOD richt de blik resoluut op wat komt, onder andere door ons engagement voor jong talent. Via het European Network of Opera Academies werken we mee aan de toekomst van muziektheater: eno garandeert kwalitatieve workshops voor jonge artiesten en biedt de mogelijkheid tot duurzame uitwisselingen tussen internationale operahuizen.

Gent is waar het allemaal begon, ooit, met Lunch Op Donderdag. Met de passie voor muziektheater. Daarnaast vormen internationale samenwerkingen van bij het begin een basis van ons werk. LOD muziektheater, een internationaal productiehuis en een creatieve thuis – blik op de wereld, Ghent Made.

DE MENSHEID CONTACT

| Frans Brood Productions |

Gie Baguet

gie@fransbrood.com

Tine Scharlaken

tine@fransbrood.com

+32 9 234 12 12

www.fransbrood.com

| Rodrigo Albea |

Spreiding & externe relaties

rodrigo@lod.be

+32 477 75 54 31

| Magalie Lagae |

Pers & Communicatie

magalie@lod.be

+ 32 476 82 54 49

| LOD muziektheater |

Bijlokekaai 3

B-9000, Gent

+32 9 266 11 33

info@lod.be

www.LOD.be